

Informacje bieżące

Wyniki wstępne

Warszawa, 2009–11–20

BADANIE KONIUNKTURY

Koniunktura w przemyśle, budownictwie, handlu i usługach w listopadzie 2009 r.

Ogólny klimat koniunktury w **przetwórstwie przemysłowym** w listopadzie oceniany jest pozytywnie, podobnie jak w październiku i lepiej niż w analogicznym miesiącu ubiegłego roku. Odnotowywane ograniczenia bieżącego, a także prognozowanego na najbliższe miesiące portfela zamówień powodują, że produkcja utrzymuje się na poziomie z października. W nadchodzących miesiącach można oczekiwać niewielkiego spadku produkcji. Bieżąca i przyszła sytuacja finansowa są oceniane negatywnie, mimo niewielkich opóźnień w pozyskiwaniu należności od kontrahentów.

Oceny ogólnego klimatu koniunktury w **budownictwie** są w listopadzie negatywne, gorsze niż w październiku i w analogicznym miesiącu ostatnich pięciu lat. Spowodowane jest to większym spadkiem bieżącego i przyszłego portfela zamówień i produkcji budowlano-montażowej, a w konsekwencji pogorszeniem sytuacji finansowej badanych przedsiębiorstw.

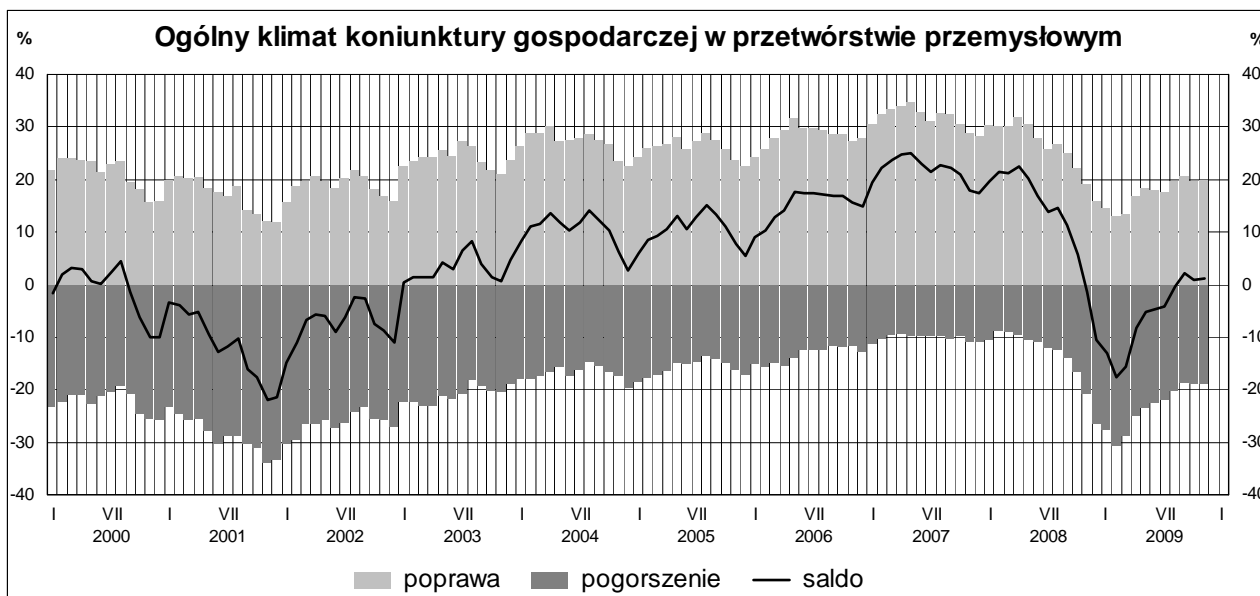
Ogólny klimat koniunktury w **handlu detalicznym** jest w listopadzie oceniany negatywnie, podobnie jak w październiku i gorzej niż w analogicznym miesiącu ostatnich dwóch lat. Przedsiębiorcy sygnalizują spadek bieżącej sprzedaży, choć nieco mniejszy niż przed miesiącem. Odpowiednie prognozy są nadal pesymistyczne. Bieżąca i przyszła sytuacja finansowa jest oceniana negatywnie, gorzej niż przed miesiącem.

W listopadzie ze wszystkich badanych grup przedsiębiorstw **usługowych**¹ koniunkturę oceniają pozytywnie jednostki z sekcji **działalność finansowa i ubezpieczeniowa** (najlepsze oceny w tej grupie jednostek, podobnie jak przed miesiącem, choć mniej korzystne niż w analogicznym miesiącu przed rokiem), **informacja i komunikacja** oraz **opieka zdrowotna i pomoc społeczna**. Najbardziej pesymistyczne oceny koniunktury, gorsze niż w październiku bieżącego i listopadzie ubiegłego roku zgłaszają jednostki z sekcji **pozostała działalność usługowa**. W porównaniu z listopadem ub.r. najbardziej znaczące pogorszenie ocen koniunktury sygnalizują jednostki z sekcji **edukacja** oraz – w mniejszym stopniu – z sekcji **działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją**.

UWAGA: Od 2009 r. dane prezentowane są w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), opracowanej na podstawie Europejskiej Klasyfikacji Działalności (NACE Rev.2). Dane te nie są w pełni porównywalne z publikowanymi wcześniej według PKD 2004 (NACE Rev.1.1).

¹ Obejmują następujące sekcje według PKD 2007: H – Transport i gospodarka magazynowa, I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, J – Informacja i komunikacja, K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, P – Edukacja, Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, S – Pozostała działalność usługowa.

1. Przetwórstwo przemysłowe

W listopadzie **ogólny klimat koniunktury** oceniany jest pozytywnie, podobnie jak w październiku (plus 1). W obu miesiącach poprawę koniunktury sygnalizuje 20% badanych przedsiębiorstw, jej pogorszenie – 19%. Pozostałe przedsiębiorstwa uznają, że ich sytuacja nie ulega zmianie.

Ograniczenia bieżącego (zarówno krajowego jak i zagranicznego) i przyszłego portfela zamówień, a także przyszłej produkcji powodują, że dyrektorzy przedsiębiorstw negatywnie oceniają zarówno bieżącą jak i przyszłą sytuację finansową. Na sytuację tę nie ma znaczącego wpływu poprawa możliwości terminowego ściągania należności od kontrahentów. W przedsiębiorstwach utrzymuje się nadmierny stan zapasów wyrobów gotowych. W najbliższych miesiącach należy oczekiwać dalszych zwolnień pracowników w skali zbliżonej do prognozowanej w październiku. Ceny wyrobów przemysłowych mogą nieznacznie wzrosnąć.

Sytuacja przedsiębiorstw poszczególnych klas wielkości¹ jest zróżnicowana. Jednostki **duże** jako jedyne oceniają koniunkturę pozytywnie, chociaż nieco ostrożniej niż w październiku. Wpływa na to wolniejszy wzrost zarówno bieżącego jak i przyszłego portfela zamówień oraz produkcji. Zmniejszające się opóźnienia w ściąganiu należności od kontrahentów powodują, że przedsiębiorcy sygnalizują mniejsze niż w październiku trudności w bieżącym regulowaniu zobowiązań. Prognozy sytuacji finansowej są pozytywne, choć ostrożniejsze niż przed miesiącem. W najbliższych miesiącach należy oczekiwać dalszych redukcji zatrudnienia. Przedsiębiorcy prognozują też wzrost cen produkowanych wyrobów.

Ogólny klimat koniunktury w jednostkach **średnich** oceniany jest nadal negatywnie, nieco gorzej niż w październiku. Wpływają na to gorsze niż przed miesiącem oceny bieżącego i przyszłego portfela zamówień oraz produkcji. Stan zapasów wyrobów gotowych uznawany jest przez przedsiębiorców za nadmierny. Mimo że dyrektorzy przedsiębiorstw nie odczuwają opóźnień w ściąganiu należności od kontrahentów, bieżąca i przyszła sytuacja finansowa oceniana jest nadal negatywnie. Planowane są dalsze redukcje zatrudnienia na skalę większą niż prognozowano w październiku. Ceny wyrobów mogą być obniżane.

¹ W przetwórstwie przemysłowym badaniem objęte są podmioty o liczbie pracujących 10 i więcej osób. W pozostałych badaniach (budownictwo, handel detaliczny, usługi) uczestniczą również podmioty o liczbie pracujących do 9 osób.

Najbardziej pesymistyczne oceny koniunktury są formułowane przez przedsiębiorstwa **małe**. Bieżący i przyszły portfel zamówień oraz produkcja są ograniczane w stopniu większym niż w jednostkach średnich. Powoduje to, że oceny bieżącej i przyszłej sytuacji finansowej jednostek małych są nadal negatywne, nieco gorsze od sygnalizowanych w październiku. Zapasy wyrobów kształtują się na poziomie nieco poniżej wystarczającego. Także i w tej grupie jednostek w najbliższych trzech miesiącach może wzrosnąć skala planowanych redukcji zatrudnienia. Spodziewany jest też dalszy spadek cen wyrobów gotowych.

Zróznicowane oceny koniunktury zgłaszają też przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie poszczególnych działów przetwórstwa przemysłowego. Najbardziej negatywnie swoją koniunkturę oceniają producenci: odzieży (minus 24 – spadek o 6 punktów), metali (minus 23 – spadek o 6 punktów), maszyn i urządzeń (minus 17 – spadek o 2 punkty), pozostałego sprzętu transportowego (minus 14 – spadek o 2 punkty), skór i wyrobów ze skór (minus 11 – spadek o 5 punktów), wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (minus 9 – spadek o 1 punkt), wyrobów tekstylnych (minus 9 – spadek o 5 punktów), metalowych wyrobów gotowych (minus 7 – wartość nie ulega zmianie), wyrobów z drewna (minus 5 – wzrost o 2 punkty), a także prowadzący działalność w zakresie naprawy, konserwacji i instalowania maszyn i urządzeń (minus 10 – spadek o 1 punkt). Najbardziej korzystne oceny ogólnego klimatu koniunktury formułują producenci: wyrobów farmaceutycznych (plus 29 – wzrost o 7 punktów), papieru i wyrobów z papieru (plus 16 – spadek o 2 punkty), artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych (plus 14 – wzrost o 4 punkty), chemikaliów i wyrobów chemicznych (plus 12 – wzrost o 3 punkty).

Producenci **artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych** w listopadzie oceniają koniunkturę pozytywnie, lepiej niż przed miesiącem. Oceny bieżącego portfela zamówień i produkcji są lepsze niż w październiku. Odpowiednie prognozy są też korzystne, choć ostrożniejsze niż przed miesiącem. Stan zapasów wyrobów gotowych uznawany jest przez przedsiębiorców za zbliżony do wystarczającego. Utrzymują się niewielkie trudności związane z terminowym ściąganiem należności od kontrahentów. Przedsiębiorcy sygnalizują nieznacznie mniejsze niż w październiku trudności w bieżącym i przyszłym regulowaniu zobowiązań finansowych. Planowane redukcje zatrudnienia mogą być nieco większe niż przewidywano w październiku. Ceny artykułów spożywczych, napojów i wyrobów tytoniowych mogą wzrosnąć w stopniu zbliżonym do prognozowanego przed miesiącem.

Producenci **chemikaliów i wyrobów chemicznych** oceniają koniunkturę pozytywnie, lepiej niż w październiku. Wpływają na to korzystne prognozy w zakresie portfela zamówień i produkcji. Odpowiednie oceny sytuacji bieżącej są niezadowolające. Zapasy wyrobów gotowych pozostają na poziomie uznawanym za nadmierny. Mimo zmniejszających się opóźnień w ściąganiu należności, przedsiębiorcy sygnalizują niewielkie trudności w terminowym regulowaniu bieżących i przyszłych zobowiązań finansowych. Planowane redukcje zatrudnienia mogą być nieco mniejsze od prognozowanych w ubiegłym miesiącu. Ceny chemikaliów i wyrobów chemicznych mogą wzrosnąć.

Producenci **pojazdów samochodowych, przyczep i naczep** oceniają koniunkturę pozytywnie, choć nieco gorzej niż przed miesiącem. Wpływają na to mniej korzystne niż w październiku oceny aktualnego i przyszłego portfela zamówień, a także bieżącej produkcji. Przyszła produkcja może być w niewielkim stopniu ograniczana. Utrzymujące się opóźnienia w ściąganiu należności od kontrahentów powodują, że zwiększają się trudności przedsiębiorców w regulowaniu zobowiązań finansowych. Przewidywania

dotyczące sytuacji finansowej wskazują na możliwość jej dalszego pogorszenia. Nadal należy też oczekiwać w tej grupie przedsiębiorstw redukcji zatrudnienia, chociaż mogą być one nieco mniejsze od prognozowanych w październiku. Dyrektorzy przedsiębiorstw zamierzają obniżyć ceny pojazdów samochodowych, przyczep i naczep w skali nieco mniejszej niż przewidywano miesiąc wcześniej.

W listopadzie dyrektorzy firm produkujących **wyroby tekstylne** oceniają koniunkturę pesymistycznie, gorzej niż w ubiegłym miesiącu. Oceny zarówno bieżącego, jak i przyszłego portfela zamówień i produkcji są negatywne. Zapasy wyrobów gotowych nieznacznie przekraczają poziom uznawany za wystarczający. Przedsiębiorcy nie odczuwają wprawdzie opóźnień w ściąganiu należności od kontrahentów, ale ich sytuacja finansowa pogarsza się. Utrzymują się trudności w regulowaniu bieżących zobowiązań finansowych. Odpowiednie prognozy są znacznie bardziej pesymistyczne od formułowanych przed miesiącem. Planowane ograniczanie zatrudnienia może być większe niż prognozowano w październiku. Na najbliższe trzy miesiące przedsiębiorcy przewidują dalszy spadek cen wyrobów tekstylnych.

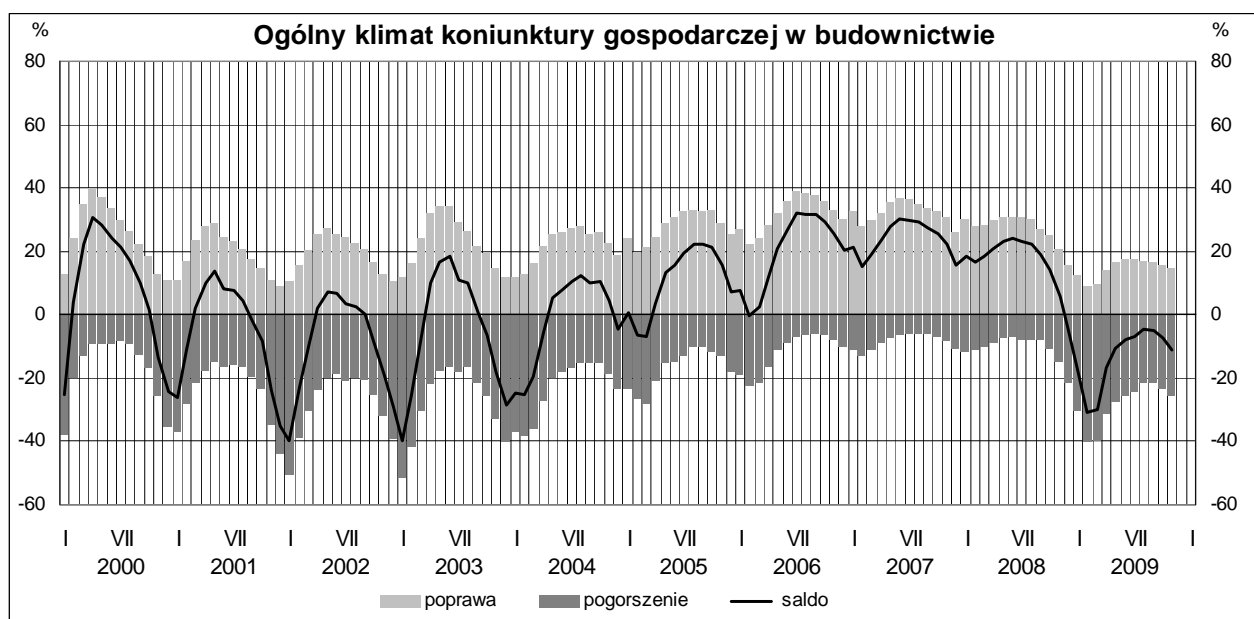
Producenci **wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych** oceniają koniunkturę nieco bardziej negatywnie niż w ubiegłym miesiącu. Oceny portfela zamówień i produkcji oraz prognozy w tym zakresie są pesymistyczne, gorsze od zgłaszanych w październiku. Nieco zmniejsza się nadmierny poziom zapasów wyrobów gotowych. Przedsiębiorcy nie odczuwają opóźnień w ściąganiu należności od kontrahentów. Mimo to oceny dotyczące możliwości terminowego regulowania zobowiązań finansowych oraz prognozy w tym zakresie są negatywne, gorsze od formułowanych w październiku. Dyrektorzy planują redukcje zatrudnienia większe niż przewidywano w ubiegłym miesiącu. Spadek cen wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych może być nieco większy od prognozowanego w październiku.

Producenci **metali** oceniają koniunkturę nadal negatywnie, gorzej niż w październiku. Wpływają na to znacznie bardziej pesymistyczne niż w ubiegłym miesiącu oceny bieżącego i przyszłego portfela zamówień oraz produkcji. Utrzymuje się nadmierny poziom zapasów wyrobów gotowych. Poprawiają się możliwości terminowego ściągania należności od kontrahentów. Mimo to zarówno bieżąca jak i przyszła sytuacja finansowa przedsiębiorstw oceniana jest nadal negatywnie. Przedsiębiorcy tego działu przemysłu planują dalsze znaczące redukcje zatrudnienia. Możliwy jest znaczny spadek cen metali.

2. Budownictwo

W listopadzie **ogólny klimat koniunktury** w budownictwie kształtuje się na poziomie minus 11 (w październiku minus 8). Poprawę koniunktury sygnalizuje 15% przedsiębiorstw, a jej pogorszenie 26% (w październiku odpowiednio 15% i 23%). Pozostałe przedsiębiorstwa uznają, że ich sytuacja nie ulega zmianie.

Przedsiębiorcy odnotowują dalszy spadek **portfela zamówień i produkcji budowlano-montażowej**. Przewidywania w tym zakresie na najbliższe trzy miesiące są również niekorzystne i gorsze niż w październiku. Spośród badanych przedsiębiorstw 16% planuje, że będzie prowadziło prace budowlano-montażowe za granicą (przed rokiem 22%). Dyrektorzy tych przedsiębiorstw obawiają się, że spadek **portfela zamówień na roboty budowlano-montażowe na rynku zagranicznym** może być nieco większy od przewidywań z ubiegłego miesiąca.

Zarówno oceny bieżącej **sytuacji finansowej** przedsiębiorstw budowlano-montażowych jak i jej prognozy są niekorzystne, gorsze od sygnalizowanych w październiku. Utrzymują się trudności w terminowym ściąganiu płatności za wykonane roboty budowlano-montażowe. Planowane ograniczenie **zatrudnienia** może być większe od prognozowanego w ubiegłym miesiącu. Możliwy jest dalszy spadek **cen** realizacji robót budowlano-montażowych.

Sytuacja przedsiębiorstw budowlano-montażowych poszczególnych klas wielkości jest znacznie zróżnicowana. Najlepsza jest sytuacja przedsiębiorstw dużych, dla których wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury jest pozytywny, lepszy niż przed miesiącem. Jednostki tej grupy odnotowują wzrost bieżącego i przyszłego portfela zamówień, na skalę nawet większą niż oczekiwano miesiąc wcześniej. Zwiększa się również wielkość bieżącej produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej w przedsiębiorstwach dużych. Prognozy w tym zakresie są też pozytywne. Mimo to, przedsiębiorstwa tej klasy nadal sygnalizują trudną sytuację finansową, spowodowaną między innymi rosnącymi opóźnieniami płatności dokonywanymi przez kontrahentów. W pozostałych klasach wielkości ogólny klimat koniunktury oceniany jest negatywnie i gorzej niż przed miesiącem, najgorzej w jednostkach małych (w tym mikro). Oceny portfela zamówień, produkcji i sytuacji finansowej zgłaszane przez jednostki małe i średnie są niekorzystne, gorsze od formułowanych w ubiegłym miesiącu. Odpowiednie prognozy na najbliższe miesiące są też negatywne i gorsze od zgłaszanych w październiku.

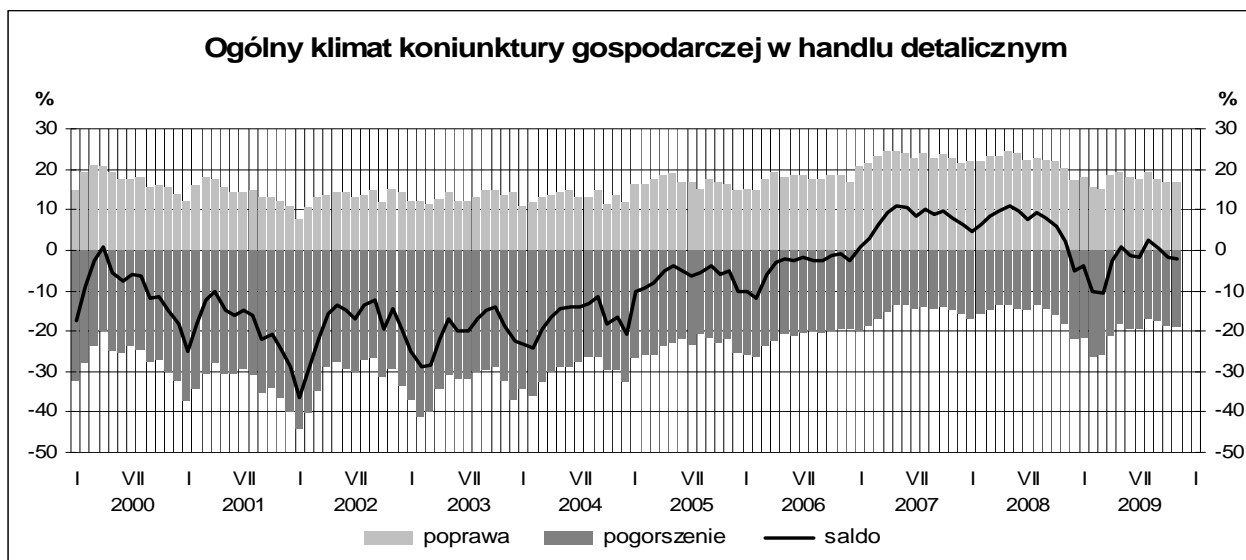
Odsetek przedsiębiorstw nie odczuwających żadnych **barier w prowadzeniu działalności budowlano-montażowej** kształtuje się na poziomie 4,5% (4,9% w październiku br. i 5,4% w listopadzie 2008 r.). Największe trudności napotymane przez przedsiębiorstwa zgłaszające bariery związane są z konkurencją ze strony innych firm (62% badanych przedsiębiorstw w listopadzie, 64% w październiku br. wobec 51% w listopadzie 2008 r.), niedostatecznym popytem (47% w listopadzie, 45% w październiku br. wobec 25% w listopadzie 2008 r.), a także kosztami zatrudnienia (52% w listopadzie, 51% w październiku br. wobec 59% przed rokiem). W porównaniu z listopadem ubiegłego roku najbardziej wzrosło znaczenie barier związanych z niedostatecznym popytem oraz konkurencją ze strony innych firm, natomiast zmalało – bariery związanej z niedoborem wykwalifikowanych pracowników (z 45% do 20% przy 21% w październiku br.).

W listopadzie (podobnie jak w ubiegłym miesiącu) 14% przedsiębiorstw

budowlano-montażowych ocenia swoje **zdolności produkcyjne** jako zbyt duże w stosunku do oczekiwanego w okresie najbliższych dwunastu miesięcy portfela zamówień, 77% jako wystarczające, a 9% jako zbyt małe. W porównaniu z listopadem 2008 r. zmniejsza się udział jednostek oceniających swe zdolności produkcyjne jako zbyt małe, natomiast wzrasta – przedsiębiorstw, które oceniają je jako zbyt duże.

W porównaniu z listopadem ubiegłego roku przedsiębiorcy zgłaszają zmniejszenie **wykorzystania mocy produkcyjnych** z 86% do 78% w listopadzie i w październiku br.

3. *Handel detaliczny*

W listopadzie wskaźnik **ogólnego klimatu koniunktury** w handlu kształtuje się na poziomie minus 2 (podobnie jak w październiku). Poprawę koniunktury sygnalizuje 17% badanych przedsiębiorstw, natomiast jej pogorszenie – 19% (tak samo jak przed miesiącem). Pozostałe przedsiębiorstwa uznają, że ich sytuacja nie ulega zmianie.

W listopadzie odnotowuje się spadek bieżącej sprzedaży, choć nieco mniejszy niż przed miesiącem. Utrzymuje się nadmierny stan zapasów towarów. Zwiększają się trudności przy regulowaniu bieżących zobowiązań. Prognozy sprzedaży i sytuacji finansowej są nadal negatywne. W konsekwencji, ilość towarów zamawianych u dostawców może być ograniczana, na poziomie podobnym do prognozowanego w październiku. Dyrektorzy planują zmniejszyć zatrudnienie w skali podobnej do przewidywanej przed miesiącem. Sygnalizowany wzrost bieżących i przyszłych cen towarów jest zbliżony do zgłaszanego przed miesiącem.

W poszczególnych klasach wielkości przedsiębiorstw sytuacja jest zróżnicowana. Przedsiębiorstwa małe (w tym mikro) oceniają koniunkturę gospodarczą negatywnie, natomiast średnie i duże – pozytywnie, podobnie jak przed miesiącem. Najlepszą sytuację odnotowują firmy duże, sygnalizujące – jako jedyne – wzrost bieżącej i przyszłej sprzedaży. W najbliższych miesiącach oczekiwana jest w nich także nieznaczna poprawa sytuacji finansowej. W jednostkach średnich odnotowuje się poprawę ocen bieżącej sprzedaży. Utrzymuje się ona na poziomie zbliżonym do notowanego w październiku. Jej prognozy na najbliższe miesiące są nieznacznie negatywne. Bieżąca i prognozowana na najbliższe miesiące sytuacja finansowa w tej grupie przedsiębiorstw oceniana jest negatywnie, nieco gorzej niż w ubiegłym miesiącu. Najgorsze oceny bieżącej i przyszłej sprzedaży, a także sytuacji finansowej zgłaszają przedsiębiorstwa małe (w tym mikro).

Najwyższy wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury odnotowano dla branż gospodarstwo domowe oraz włókno, odzież, obuwie – plus 10 (w październiku odpowiednio plus 8 i plus 7). Wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury dla branży żywnościowej wynosi plus 3 (w październiku plus 2), a dla branży pojazdy samochodowe – plus 1 (w ubiegłym miesiącu plus 2).

Na pozytywne oceny koniunktury w jednostkach branży **gospodarstwo domowe** mają wpływ optymistyczne przewidywania przedsiębiorców dotyczące przyszłej sprzedaży towarów. Bieżąca sprzedaż jest nadal ograniczana. Poziom posiadanych zapasów towarów uznawany jest za wystarczający. Zarówno bieżąca jak i przyszła sytuacja finansowa oceniana jest nadal negatywnie. W konsekwencji oczekiwanego wzrostu sprzedaży, przyszłe zamówienia towarów u dostawców mogą być zwiększone. W listopadzie dyrektorzy przedsiębiorstw sygnalizują wzrost bieżących i przyszłych cen towarów. W najbliższych miesiącach planowany jest wzrost zatrudnienia, zbliżony do prognoz sprzed miesiąca.

W branży **włókno, odzież, obuwie** odnotowuje się zwiększenie bieżącej sprzedaży. Jej wzrost w najbliższych miesiącach może być mniejszy niż prognozowano w październiku. W konsekwencji ostrożniejsze są prognozy dotyczące wzrostu ilości towarów zamawianych u dostawców. Poprawiają się stopniowo oceny sytuacji finansowej przedsiębiorstw. Odpowiednie prognozy są nawet pozytywne, bardziej optymistyczne niż w ubiegłym miesiącu. W listopadzie przedsiębiorstwa sygnalizują wzrost bieżących cen towarów na poziomie zbliżonym do odnotowanego w październiku, natomiast przyszłe ceny mogą rosnąć wolniej niż przewidywano przed miesiącem. Dyrektorzy jednostek planują nadal zwiększać zatrudnienie.

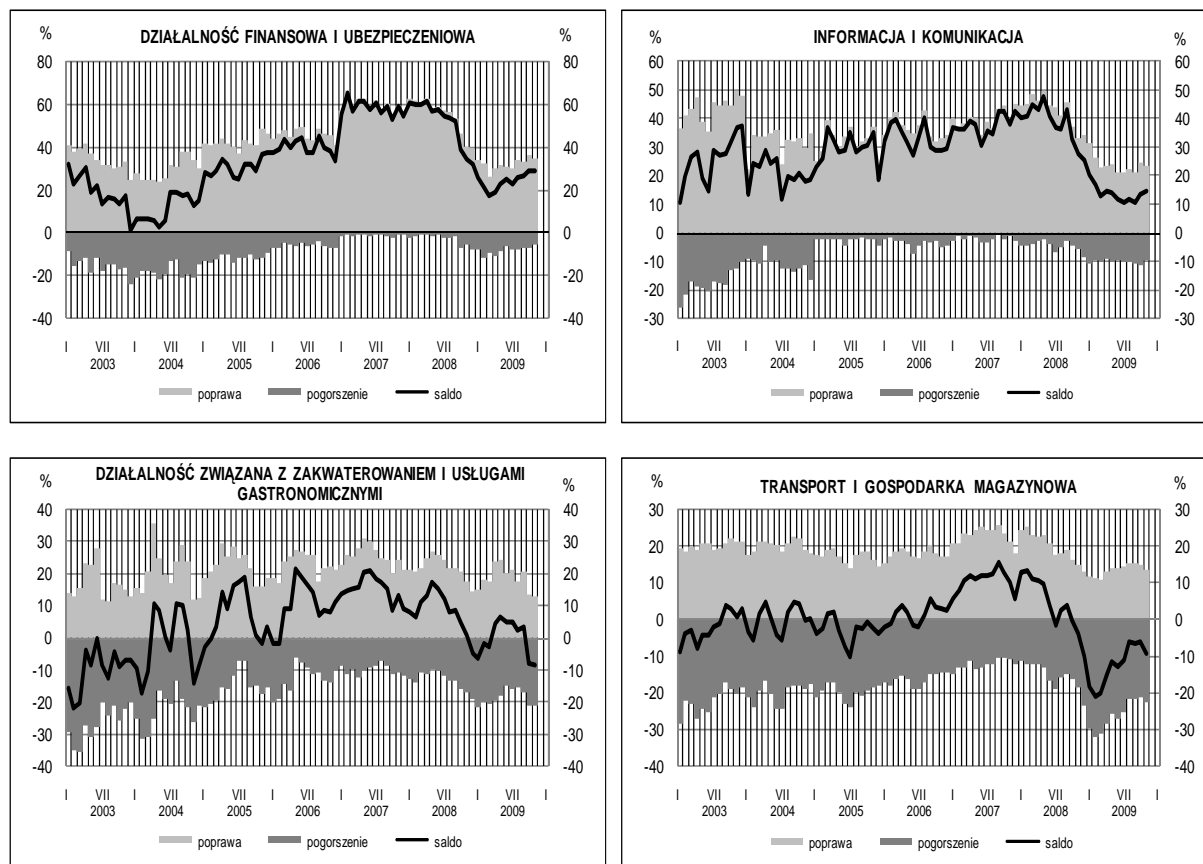
W listopadzie badane przedsiębiorstwa branży **żywnościowej** odnotowują spadek bieżącej sprzedaży, choć mniejszy niż przed miesiącem. Nadal odnotowuje się nadmiar zapasów posiadanych towarów. Prognozy sprzedaży wskazują na możliwość jej wzrostu. Powoduje to, że ilość towarów zamawianych u dostawców rośnie w stopniu większym niż prognozowano w październiku. Zarówno bieżąca jak i przyszła sytuacja finansowa oceniana jest nieco mniej pesymistycznie niż w październiku. Dyrektorzy przedsiębiorstw planują nieznacznie zwiększyć zatrudnienie.

W listopadzie przedsiębiorstwa branży **pojazdy samochodowe** sygnalizują ograniczenie bieżącej sprzedaży, chociaż mniejsze niż w ubiegłym miesiącu. Sytuacja finansowa oceniana jest nadal pesymistycznie. Wraz z dalszym ograniczaniem sprzedaży, na najbliższe miesiące prognozuje się pogorszenie przyszłej sytuacji finansowej. Przy sygnalizowanych nadmiernych zapasach towarów, przedsiębiorcy planują dalsze ograniczanie zamówień na towary u dostawców. Odnotowuje się wolniejszy niż w październiku wzrost bieżących cen, w najbliższych miesiącach wzrost cen może utrzymać się na poziomie zbliżonym do odnotowanego miesiąc wcześniej. Dyrektorzy przedsiębiorstw planują dalsze redukcje zatrudnienia.

Spośród badanych jednostek, w listopadzie 5,5% deklaruje, że nie odczuwa żadnych **barier w prowadzeniu bieżącej działalności** (5,4% w październiku br., 5,1% przed rokiem). Największe trudności napotykane przez przedsiębiorstwa zgłaszające występowanie barier związane są z konkurencją na rynku (barierę tę sygnalizuje 67% przedsiębiorstw, 66% miesiąc temu, w listopadzie 2008 r. – 71%), kosztami zatrudnienia (57% w listopadzie i październiku br., 63% przed rokiem) oraz wysokimi obciążeniami na rzecz budżetu (51% w listopadzie, 50% w październiku br., 56% w listopadzie 2008 r.). W porównaniu z listopadem ubiegłego roku najbardziej wzrosła uciążliwość barier związanych z: trudnościami w rozrachunkach z kontrahentami (z 14% do 22%),

niedostatecznym popytem (z 36% do 44%), trudnościami z uzyskaniem kredytów bankowych (z 7% do 12%), a także wysokością odsetek bankowych (z 14% do 17%).

4. Usługi

W listopadzie wskaźnik ogólnego klimatu w sekcji **działalność finansowa i ubezpieczeniowa** kształtuje się, podobnie jak przed miesiącem, na poziomie plus 29. Poprawę koniunktury odnotowuje 35% badanych firm, a jej pogorszenie – 6% (w październiku odpowiednio 36% i 7%). Pozostałe jednostki uznają, że ich sytuacja nie ulega zmianie. Dyrektorzy jednostek sygnalizują korzystne oceny zarówno bieżącego jak i przewidywanego popytu, sprzedaży oraz sytuacji finansowej. Zgłaszany jest wolniejszy niż w październiku wzrost bieżących i prognozowanych na najbliższe miesiące cen usług. Dyrektorzy jednostek planują ograniczyć zatrudnienie w stopniu mniejszym niż wskazywały na to prognozy sprzed miesiąca. Spośród badanych jednostek, w listopadzie 2,2% deklaruje, że nie odczuwa żadnych barier w prowadzeniu bieżącej działalności (2,5% w październiku 2009 r. i 4,5% w listopadzie ub.r.). Największe trudności napotykane przez przedsiębiorstwa zgłaszające bariery związane są z konkurencją firm krajowych (81% w listopadzie, 79% w październiku br. i w listopadzie 2008 r.). W ciągu roku w największym stopniu wzrosło znaczenie bariery związanej z niejasnymi i niespójnymi przepisami prawnymi (z 40% do 46%), natomiast spadło – z brakiem wykwalifikowanych pracowników (z 29% do 16%).

W listopadzie wskaźnik ogólnego klimatu w sekcji **informacja i komunikacja** kształtuje się, podobnie jak przed miesiącem na poziomie plus 14. Poprawę koniunktury odnotowuje 24% badanych firm, a jej pogorszenie – 10% (w październiku odpowiednio 25% i 11%). Pozostałe jednostki uznają, że ich sytuacja nie ulega zmianie. Dyrektorzy jednostek sygnalizują wzrost bieżącego i przyszłego popytu oraz sprzedaży. Nadal niezadowolająca sytuacja finansowa jednostek w najbliższych miesiącach może się

poprawić. Odnotowana tendencja spadkowa cen tej grupy usług może się utrzymywać także i w przyszłych miesiącach, a tempo tego spadku jest szybsze od odnotowanego w październiku. Dyrektorzy jednostek planują niewielki wzrost zatrudnienia. W listopadzie 10,9% badanych przedsiębiorstw deklaruje, że nie napotyka na bariery w prowadzeniu swojej bieżącej działalności (w październiku odsetek ten wyniósł 10,2%, w listopadzie przed rokiem 7,8%). Największe trudności napotymane przez firmy zgłaszające bariery związane są z kosztami zatrudnienia pracowników (51% w listopadzie, 53% w październiku br., 57% w listopadzie przed rokiem) oraz konkurencją firm krajowych (48% w listopadzie i październiku 2009 r., 60% w listopadzie ub.r.). W porównaniu z listopadem 2008 r. najbardziej wzrosło znaczenie bariery związanej z niedostatecznym popytem (z 16% do 34%), natomiast spadło – z konkurencją firm krajowych (z 60% do 48%) oraz z brakiem wykwalifikowanych pracowników (z 26% do 16%).

W listopadzie wskaźnik ogólnego klimatu koniunktury w sekcji **zakwaterowanie i gastronomia** kształtuje się, podobnie jak w październiku, na poziomie minus 8. W obu miesiącach poprawę koniunktury odnotowuje 13% badanych firm, a jej pogorszenie – 21%. Pozostałe jednostki uznają, że ich sytuacja nie ulega zmianie. Ograniczenia bieżącego i przyszłego popytu oraz sprzedaży powodują, że dyrektorzy jednostek negatywnie oceniają zarówno bieżącą jak i przyszłą sytuację finansową. Odnotowywany jest nieznaczny spadek bieżących cen. W najbliższych miesiącach ceny usług mogą w niewielkim stopniu wzrosnąć. Przewidywana redukcja zatrudnienia może być nieco mniejsza niż prognozowano w październiku. Odsetek przedsiębiorstw nie odczuwających żadnych barier w prowadzeniu działalności kształtuje się na poziomie 8,1% (10,5% w październiku br., 3,2% w listopadzie ub.r.). Największe trudności napotymane przez jednostki zgłaszające bariery związane są z kosztami zatrudnienia pracowników (63% w listopadzie, 67% w październiku br., 69% przed rokiem). W ciągu roku najbardziej wzrosło znaczenie bariery związanej z niedostatecznym popytem (z 41% do 49%), natomiast spadło – z brakiem wykwalifikowanych pracowników (z 38% do 22%).

W listopadzie wskaźnik ogólnego klimatu w sekcji **transport i gospodarka magazynowa** kształtuje się na poziomie minus 9 (w październiku minus 6). Poprawę koniunktury odnotowuje 13% badanych firm, a jej pogorszenie – 22% (w październiku odpowiednio 15% i 21%). Pozostałe jednostki uznają, że ich sytuacja nie ulega zmianie. Utrzymują się nadal negatywne oceny bieżącego popytu, sprzedaży i sytuacji finansowej. Odpowiednie prognozy są pesymistyczne, nieco gorsze od formułowanych w październiku. Sygnalizowany jest nieco wolniejszy spadek zarówno bieżących jak i przewidywanych cen usług. Dyrektorzy przedsiębiorstw planują utrzymać skalę redukcji zatrudnienia zapowiadaną w październiku. W listopadzie 8,9% badanych przedsiębiorstw deklaruje, że nie napotyka na bariery w prowadzeniu swojej bieżącej działalności (w październiku br. odsetek ten wyniósł 9,4%, w listopadzie przed rokiem 7,0%). Największe trudności napotymane przez firmy zgłaszające bariery związane są z konkurencją firm krajowych (52% w listopadzie i październiku br., 54% w listopadzie przed rokiem) oraz niedostatecznym popytem (51% w listopadzie, 52% w październiku br. wobec 39% w listopadzie 2008 r.). Znaczenie tej ostatniej bariery w skali roku wzrosło w największym stopniu. W porównaniu z listopadem ub.r. w największym stopniu spadło znaczenie bariery związanej z brakiem wykwalifikowanych pracowników (z 29% do 13%) oraz kosztami zatrudnienia pracowników (z 61% do 47%).